Силабус з дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ»

Викладач дисципліни:
Хміль В.В. професор кафедри філософії, д.філос. наук.

Рівень вищої освіти – третій (аспіранти)
Статус дисципліни – **нормативна**
Обсяг – 4 **кредита ЄКТС**

Шифр галузі	Код і назва спеціальності	Назва ОНП
03	032	Історія та археологія
03	033	Філософська антропологія
05	051	Економіка
07	073	Менеджмент
10	101	Екологія
12	122	Компьютерні науки
14	144	Теплоенергетика
19	192	Будівництво цивільна інженеріія
27	273	Залізничний транспорт
27	275	Транспортні технології на залізничному та промисловому транспорті

Рівень вищої освіти – третій **(аспіранти):** викладається для усіх ОНП, спеціальностей. Для засвоєння курсу «Філософія» необхідно знати дисципліни, які викладалися на бакалаврському рівні та в магістратурі «Українська мова», «Історія України», «Культурологія», «Релігієзнавство» та спецкурси за вибором.
Статус дисципліни – нормативна
Обсяг –4 кредити ЄКТС. Загальна кількість годин – 120 (для денної та заочної форми навчання) Аудиторних занять – 54 год., лекції – 36 год, практичні заняття – 18 год
Самостійна роботи – 66 год
Форма контролю - екзамен
Зв'язок з викладачем: e-mail: Broun79@gmail.com, тел. 056 – 373-15-88

Анотація до курсу

Предметом вивчення дисципліни «Філософія» є сукупність принципів, функцій, методів пізнання, ідей, що накопичило людство. Це способи осмислення світу людиною в своїх найзагальніших та найсуттєвіших характеристиках. Вивчення філософії передбачає ґрунтовну гуманітарну підготовку: знання всесвітньої та вітчизняної історії, знайомство з психологією, релігієзнавством, етикою, логікою, естетикою, своєрідністю сучасного мистецтва тощо.

Дисципліна «Філософія» для аспірантів є особливим осмисленням природного та духовного світу з позицій виявлення їх універсальних рис, ознак та характеристик. З цієї причини вона є світоглядним знанням, спроможнім визначити орієнтації науково-технічному, природничому та гуманітарному знанню. Пропонована навчальна дисципліна дає аспірантам цілісний погляд на життєві проблеми, пропонуючи масштаб об'єктивного, незаангажованого гуманістичного розуміння суспільних процесів, щоб долати маніпулятивні технології та формувати самостійний погляд на світ на основі принципів плюралізму та толерантності.

Мета навчальної дисципліни

Місія філософії спрямована на залучення аспіранта до загальнокультурного світового контексту, формування цілісного системного уявлення про теоретичні засади та загальні закономірності світового розвитку, а також вироблення навичок критичного мислення і власної аргументованої позиції.

Під час вивчення курсу «Філософія» аспірант досягне компетентностей:
1. Здатність застосовувати філософську методологію для наукових досліджень.
2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
3. Навички використання методологічного понятійного апарату для осмислення новітніх підходів в галузі науково-технічних і гуманітарних наук.
4. Здатність приймати участь в дискусіях стосовно цивілізаційних та технологічних зрушеннях з позицій антропологічного виміру технічного прогресу.
5. Здатність осмислювати основні тенденції та закономірності змін в освітній сфері світового простору.
6. Здатність осмислювати філософську та науково-технічну літературу, вбачати в них певну взаємозалежність

У процесі вивчення дисципліни у аспірантів формуються наступні **«соціальні навички» Soft skills:**
1. *Критичне мислення:* розвиток у аспірантів критичного мислення з позиції наукової об'єктивності і толерантності та вміння оцінювати сучасні наукові досягнення.
2. *Системне мислення:* розвиток у аспірантів мислення, що враховує всебічність, взаємоув'язаність, цілісність, багатоаспектність у наукових дослідженнях.
3. *Системний підхід:* здатність визначення найбільш стійких зв'язків, що безпосередньо та у значній мірі впливають на рішення поставленої задачі у наукових дослідженнях та які можуть бути реально оцінені.
4. *Самостійність:* уміння аспіранта формувати власну думку та власну позицію, аналізуючи суспільні явища і події, орієнтуватися у суспільно-політичному житті.
5. *Комунікативність:* здатність аспірантів приймати участь в дискусіях стосовно цивілізаційних та технологічних зрушень з позицій антропологічного виміру технічного прогресу.
6. *Лідерство:* вміння формувати та демонструвати лідерських якостей у аспірантів.

Результати навчання

Знання з філософії як теоретичної основи світогляду виступає підґрунтям підготовки спеціалістів вищого університетського рівня та формує свідомість майбутньої національної еліти. Окремим завданням курсу філософії є озброєння сучасного фахівця арсеналом знань, що складають теоретичну і методичну основу осягнення інженерної діяльності та набуття знань та вмінь:

1. Засвоєння основних духовних парадигм розвитку людства, що знайшли своє втілення в системі філософських понять, категорій в певних соціально-культурних контекстах і пануючих цінностях.
2. На основі знання основних етапів історико-філософського процесу виявити закономірності суспільного розвитку, що дасть можливість прогнозувати можливе майбутнє людства.
3. Засвоївши певні алгоритми пізнання навколишнього світу, усвідомити особливості взаємозв'язку науки й техніки з сучасними соціальними й моральними проблемами.
4. Спроможність вирішувати морально-етичні проблем суспільного та особистого життя, щоб визначити шляхи та смисли людського існування на загальному та індивідуальному рівнях.
5. Мати спроможність аналізувати причини, наслідки та впливи певних ідей, пізнавальних методів для осмислення складних комунікаційних та інформаційних технологій, які мають місце в сучасному суспільстві.
6. Мати здатність до публічних виступів, брати участь в дискусії, відстоювати свою точку зору, висловлювати конструктивні ідеї з позицій гуманітарного підходу, виходячи за межі суто технічного знання.
7. Здатність формулювати розв'язувати завдання своєї спеціальності, з позицій теоретичних та методологічних і засад для більш широкого бачення проблеми.

Зміст дисципліни

Дата проведення	Зміст лекційних та практичних занять	Денна форма навч.	Заочна форма навч.
	Лекції	**36 год**	**6 год**
2 сем.	**Тема 1. Предмет філософії.** мета курсу; філософія і її предмет; світогляд і його типи; відмінність філософії від науки, мистецтва та релігії; практичне значення філософі Історія філософії як предмет аналізу.	2	2
	Тема 2. Антична філософія Проблеми ранньої античної філософії, виникнення філософії; філософія природи; Мілетська школа; Елейська школа; вчення Геракліта про буття ; Вчення Демокріта про атоми; Детермінізм і свобода волі; Піфагор та його школа; Елейська школа Парменід та Зенон. **Класична антична філософія. Місце людини**; софісти та Сократ; Ейдоси Платона; Аристотелівська логіка та метафізика. **Елліністичний етап античної філософії**; **о**собливості філософії доби еллінізму. Пізньоантичний ідеал мудреця філософія кінізму; філософія Епікура; стоїцизм; скептицизм; неоплатонізм.	2	Само стійно
	Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження. Основні принципи релігійно – філософського світогляду; філософське значення Біблії як відкриття та осмислення нового виміру людини. Патристика: християнський неосократизм Августина Блаженного; схоластика; концепція "природного богослів`я" Фоми Аквінського; Відмінності філософської проблематики античності та середньовіччя. **Філософія доби Відродження.** Ідеї Реформації та Відродження як новий етап філософського осмислення людини; особливості епохи Відродження; гуманізм епохи Відродження; натурфілософія і пантеїзм Відродження; гуманістичні тенденції епохи романського Відродження; Піко делла Мірандолла, Н.Макіавеллі; натурфілософський напрям Відродження Дж.Бруно, Г.Галіллей, Дж.Бруно про нескінченність Всесвіту та багатоманітність світів.	2	Само стійно
	Тема 4. Філософія епохи Нового часу. Перша наукова революція ХУІ – ХУІІст. Гносеоцентризм філософії. Філософія Ф. Бекона як обґрунтування емпіричного методу. Вчення Ф.Бекона про примари пізнання; суб'єктивний ідеалізм. Суб'єктивний ідеалізм та агностицизм Дж.Берклі Проблема осмислення. Д.Юмом каузальних зв'язків; проблема загальних понять;. філософія Р.Декарта як обґрунтування раціоналістичного методу пізнання; помилкове трактування філософської спадщини Декарта	2	Само стійно
	Тема 5. Філософія епохи Просвітництва Основні ідеї філософії Просвітництва; матеріалізм Ламетрі; атеїзм Вольтера; соціальна філософія Ж.-Ж. Руссо; філософія Г. Сковороди). «Проект Просвітництва» та його подальша доля	2	Само стійно
	Тема 6. Німецька класична філософія: ідеалізм Соціально-історичні умови виникнення німецької філософії; соціально-етична концепція І.Канта. Категоричний імператив; постулаты практического разумк критичне осмислення Кантом природи наукового пізнання; філософска система Г. Геґеля; ділектичний метод Гегеля; проблема трансформації культури у Гегеля (опредемечення, розпредмечення) ; особливості німецької класичної філософії; критична філософія І.Канта; ідеалізм Фіхте; філософська система Г. Геґеля).	6	2
	Тема 7. Німецька класична філософія: матеріалізм Атеїзм та антропологічна філософія Л.Фейєрбаха Л. Фейєрбах про сутність релігії;. проблема відчуження в марксистській філософії та шляхи його подолання;. методологія соціального пізнання в марксизм;. Тріумф та трагедія марксизму; матеріалістичне розуміння історії К. Маркса; соціальна філософія марксизму.	2	Само стійно

	Тема 8. Філософія науки та техніки Особливості сцієнтистської філософії. Наука як феномен цивілізації; типологія наук; позитивізм; критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії на рубежі Х1Х-ХХ вв.; формування некласичної парадигми. Класичні та некласичні риси філософії. Основні проблеми сучасної методології науки; сучасне значення науки. Критичний перегляд принципів і традицій класичної науки на рубежі Х1Х-ХХ вв. та формування некласичної парадигми;. некласичні риси філософії; постпозитивизм. Еолюція позитивізму ХІХ-ХХ ст. та специфіка етапів його розвитку; суттєві риси першого иа другого позитивізму; логічний і лінгвістичний неопозитивізм; проблематика аналітичної філософії Рассел, Поппер, Локатос. Структура наукових революцій (Т.Кун). Поняття «картина світу» та її історичні інтерпретації. **Філософія техніки.** Визначення техніки та їх інтерпретація; техніка як феномен цивілізації; методологічні проблеми філософії техніки; проблема сутності техніки; роль техніки в сучасному суспільстві. Людина і техніка	4	Само стійно
	Тема 9. Антропологічна філософія в 19 ст. Особливості антропологічної філософії; «Філософія життя» Ф. Ніцше; критика попередньої культури і філософії; декаданс, нігілізм, переоцінка усіх цінностей; «філософія життя» Шопенгауера та Ніцше; психоаналіз З.Фрейда; Ірраціоналізм "філософії життя" та інтуїтивізм; А.Шопенгауер, Ф.Ніцше, А.Бергсон Фрейдізм. Філософсько-психологічна концепція З.Фрейда. Концепція культури; Філософська концепція людини К.Юнга, С.Грофа	2	2
	Тема 10. Екзістенціально-антропологічна філософія. Філософія екзистенціалізму та її проблематика; .проблема свободи та самотності у французькому екзистенціалізмі (Ж.-П.Сартр, А.Камю, Марсель);. **антропологічна філософія 20 ст.**; феноменологія; герменевтика, прагматизм; екзистенціалізм як критика ідеалів та засад сучасного західного суспільства Г.Хайдеггер, К.Ясперс; вчення про дійсне й недійсне існування людини. екзистенціалізм як критика ідеалів та засад сучасного західного суспільства. Вчення про дійсне та недійсне існування людини.	4	Само стійно
	Тема 11 Особливості постмодерного філософування Особливості французького структуралізму; проблема влади, як дисципліни; проблеи смертної кари, етика та естетика сексуальності; тематика мовних дискунсів М.Фуко бінарні опозиції. Філософія американського прагматизму. Проблема істини в прагматизмі. Етичний релятивізм Д"ої. Рорті та його розуміння істини.	4	Само стійно
	Тема 12. Філософські проблеми сучасності. Особливості філософії премодерну; філософія епохи модерну; специфіка постмодерністської філософії як критичного мислення. Проблеми герменевтики (П.Рікер, Г.Гадамер). Проблема гуманізації сучасної науки. Проблема людини та ідеали "масового" суспільства" Х.Ортега-і-Гассет. Оосновні проблеми екологічної етики; особливості інформаційного суспільства; кризові явища сучасності.	4	Само стійно
	Усього лекцій	36	6
	Практичні заняття	18 год	4 год.
2 сем.	Практичне заняття 1**.** Предмет філософії. Філософія і світогляд. Практичне значення філософії. Філософія в системі знань..	2	Само стійно
	Практичне заняття 2. Філософія природи; софісти і Сократ; платонізм; Арістотелівська метафізика.	2	Само стійно
	Практичне заняття 3. Філософське значення Біблії; Патристика; Схоластика; гуманізм епохи Відродження; натурфілософія.	2	Само стійно
	Практичне заняття 4. Наукова революція; емпіризм; раціоналізм; суб'єктивний ідеалізм; філософія французького Просвітництва.	2	2
	Практичне заняття 5. Критична філософія І.Канта; філософська система Г. Геґеля; матеріалістичне розуміння історії К. Маркса.	2	Само стійно

	Практичне заняття 6. Наука як феномен цивілізації;поняття «наукових революцій» Т. Куна; техніка як феномен цивілізації; основні проблеми філософії техніки	2	Само стійно
	Практичне заняття 7. Особливості антропологічної філософії; «філософія життя» Шопенгауера та Ніцше; психоаналіз З.Фрейда; екзистенціалізм.	2	Само стійно
	Практичне заняття 8. Особливості філософії премодерну; специфіка постмодерністської філософії; основні проблеми екологічної етики; особливості інформаційного суспільства.	2	Само стійно
	Практичне заняття 9. Філософські проблеми сучасності. Особливості філософії премодерну; філософія епохи модерну; специфіка постмодерністської філософії як критичного мислення. Проблеми герменевтики (П.Рікер, Г.Гадамер).	2	2
	Всього:	54	10
	Самостійна робота	**66**	**110**
	Підготовка до лекцій та практичних занять	27	5
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	14	60
	Підготовка до складання поточних, підсумкових контролів (екзамену)	15	45
	УСЬОГО 120 год. 4 кр ECTS	**120**	**120**

Методи навчання

Лекції є інформаційно-словесними з використанням електронних дидактичних демонстраційних матеріалів (презентацій). Застосовуються на лекції такі методи, як бесіда та евристична бесіда, під час яких використовується чітка система, заздалегідь визначених запитань, які сприяють активному засвоєнню студентами системи фактів, нових понять та закономірностей.

Підготовка до лекції передбачає опрацювання матеріалу попередньої лекції за конспектом та рекомендованою літературою.

Практичні заняття починаються з пояснення і відповідей на питання студентів. Далі виконуються практичні вправи за певним зразком; дискусія по проблемах.

Підготовка до практичних занять передбачає опрацювання лекційного матеріалу.

Опрацювання розділів програми, які не розглядаються під час лекцій, передбачає підготовку студентами конспекту відповідних тематичних питань. Для цього використовується рекомендована література.

Підготовка до екзамену передбачає опрацювання теоретичних питань із наданого переліку.

Методи контролю

Поточний контроль:

Оцінювання ступеню активності аспірантів та якості їх виступів з доповідями та коментарів при проведенні дискусій на практичних заняттях.

Оцінювання індивідуальних завдань (ессе, статті, доповідь).

Перевірка індивідуальних завдань (оформлення наукової, дослідної роботи/гранту)

Перевірка розуміння аспірантами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Підсумковий контроль (екзамен).